

26782

ГУМОРИСТИЧНА БІБЛІОТЕКА

ЖУРНАЛУ
Перець
перці

КОСТЬ КОТКО

ЯК ВОНО ТАМ, ЗА КОРДОНАМИ...

КОСТЬ КОТКО

ЯК ВОНО ТАМ,
ЗА КОРДОНАМИ...

ВИДАННЯ „ЧЕРВОНОГО ПЕРЦЮ“
ХАРКІВ — 1927

[89179—7(081)]

„ Х А Р К І В - Д Р У К “
Третя Держдрукарня

Укрголовліт 1916. 30-VII-27р.

Зам. 6094.   Тир. 5000

ВІЗИТОВА КАРТКА ДИПЛОМАТА

1. Про автора й державу Молоконію

Перегортаючи свою записну книжку, автор вирішив спинитися як раз на цьому випадкові. Спочатку автор трохи вагався. Суперечка між Картофією й Молоконією, що записана в книжці автора кількома сторінками раніш і мала в основі знайдення дружини картофійського представника в опочивальні молоконського дипломата, ніби цікавіш, а крадіжка дипломатичної пошти в марканського віце-консула (по дальших сторінках) теж являла більший інтерес для читачів. Але жодна з цих пригод не потягла за собою таких несподіваних наслідків, що перевернули цілком усю європейську політику, як дрібний і сіренький берлінський випадок з візитовою карткою.

Та до того ж автор не шанує картофійських і молоконських дипломатів. Молоконія — теж ще держава! Коли торік флота сусідньої могутньої держави хотіла відвідати єдиний порт Молоконії, стався несподіваний конфуз. За міжнародніми звичаями, флота, що входить у чужоземну гавань, мусить бути своїм складом менша від всієї військової флоти цієї чужоземної держави. А тому, що вся воєнна міць Молоконії репрезентується одним пароплавом, то... ну, одне слово, візита не відбулася.

А молоконські дипломати!.. адже це з одним із них був такий неприємний випадок:

У столиці сусідньої могутньої держави, у складі якої колись була Молоконія, відбувався бенкет. Коли закликані дипломати вдосталь набалакалися про погоду, жінок, користь манікюра (на бенкетах рекомендується говорити про все, крім політики) — повернулися знову до погоди. Серед хвилинної тиши, коли всі задумливо подивилися в вікно, де бурхала метелиця, почувся захоплений голос:

— А добре тепер бути... е... страховим агентом!..

Удруге приємний настрій приємного бенкету було зіпсуто жахливою тишею. І вдруге пролунав захоплений солодкими споминами голос:

— Сидиш... е... на станції... а поїзди не ходять... а живеш у начальника станції й нічого не платиш... а командировочні йдуть.

З молоконським дипломатом це було, товариші.

2. Містика візитових карток

Щасливе населення СРСР не має потреби у візитових картках. Поки-що їх замовляють здебільшого тільки ображені автори: їх не друкують, а вони обов'язково бажають бачити своє ім'я в друку. Але в буржуазній Європі так звана пристойна людина складається з душі, тіла і візитової картки. Це нам, що мали нещастя їздити за кордон в характері „повноважних“, „надзвичайних“, „повірених“ та інших „уповноважених“, — довелося зазнати на собі. Прибувши до відповідного європейського центру, ми, в першу чергу, замовляли

собі: візитку, м'ясний обід (обов'язково з солодким) і візитові картки.

Не досить мати візитові картки, треба ще вміти користуватися з них. Необережний загиб картки, не з того ріжка, може вказати на почування, цілком протилежні тим, що в їх ви хотіли б запевнити.

Картку, бо треба загибати. У непо-рушеному вигляді картку надіслати — значить, скоїти надзвичайну непристой-ність. Один з ріжків мусить бути загну-тим. Чому?

— І подумати тільки, — завжди з містич-ним жахом говорив мій шеф, — що і ти, і доля всієї держави, — і мабуть світової революції! — перебуває це все в руках якого-небудь поганенького спеца. Ти йому скажеш загнути „з цілковитою пошаною“, а він загне „ідіть, мовляв, під три чорти!“ Що тоді?

Навіть пізніш, коли було складено підручника доброго тону для дипломатів, де був спеціальний розділ „Про візити та візитові картки“ — ми обидва ще довго перебували в стані отого, майже містич-ного, жаху що-разу, як доводилось одер-

---

жувати чию - небудь візитову картку, або надсилати свою.

Ось чому, прочитавши нещодавно про розходження в поглядах на відбудову Європи між одною Великою державою і другою, Менш великою, автор пригадав загнуту зо всіх рогів і засиджену мухами візитову картку, що він її бачив за люстром берлінського шиночка третього рангу. А коли це розходження в поглядах потягло за собою наближення Менш великої держави до політики Південного й Північного королівств, викликавши в свою чергу падіння диктатора Великої держави, бажання автора розповісти про візитову картку дипломата перетворилося в гризоту.

3. Жертва низької марки, або берлінська трагедія з підтяжками

Автор був у Берліні саме тоді, коли марка катастрофічно падала. Можливо, що берлінці вже забули той скрутний і жахливий час, але автор не може забути, як чесний німець Ганс Мюлер купив собі

нові підтяжки й через це був приставлений до поліційного участку за порушення благопристойности.

Стискуючи в кешені новісенські мільйонки марок, Ганс Мюлер вбіг до крамниці :

— Швидче... підтяжки!.. Зараз луснули...

— 800 мільйонів.

— Прошу.

Одержавши чека, Мюлер підійшов до каси й почав одраховувати гроші. Тому, що уряд поки не видавав гроші купюрами більшими од мільйона, одраховування тяглося 12 хвилин. Коли 800 папірців було просунуто в віконце каси, касирша заявила :

— Ще 120 мільйонів.

— Але я нарахував 800. Перещитайте.

— Так, але поки ви рахували, курс марки впав.

— Маєте ще 120.

— Вибачте, але поки ви сперечалися...

— Розумію. Курс марки ще впав? Скільки доплатити?

— Ще 80 мільйонів.

— Ось пакунок в 100 штук. Беріть і давайте назад чека.

— Ну, тоді будьте ласкаві почекати біля каси півхвилини, за цей час курс ще впаде, і вам не доведеться отримувати решту.

— Будь ласка.

Вистрибнувши нарешті з дорогоцінною річчю з крамниці, Ганс Мюлер ледве встиг знайти зручний під'їзд, щоб змінити на собі підтяжки, як його спинив за плече хлопчик з крамниці.

— Пане, вас прохають повернутись.

— Ви бачите? — спитав господар крамниці, коли здивований Мюлер повернувся: — ось, біржовий бюлетень. Курс марки відразу впав на 50⁰/. Вам доведеться доплатити.

— Але я вже заплатив. І куплене одержав.

— Як чесний німець у чесного німця прошу. Прощу доплатити. Ви ж розумієте, що коли б ви зайшли до магазину на 15 хвилин пізніше, ви б заплатили як раз цю суму, а не ту, що з вас узяли раніш.

Як чесний німець, Ганс Мюлер був переконаний. Вийняв із кешені відразу ще один мільярд марок і передав господареві.

— Решти не треба. Залиште на випадок нового падіння.

Пройшовши кілька кроків, Мюлер почув голоси газетярів:

„Полегшення фінансової кризи. Підвищення марки на 100%“...

Коли Ганс Мюлер повернувся до магазину, господар сам сказав йому:

— А я вже хотів надсилати розшукувати вас. Отримуйте назад різницю за курсом.

Отримавши назад півтора мільярда марок, Ганс Мюлер нарешті добіг до дому і почав надягати нові підтяжки. Підійшовши до вікна, він з жахом побачив на другому боці вулиці плаката біля редакції: „Нове падіння марки“... Як чесний німець, Ганс Мюлер негайно зняв нові підтяжки і в старих, луснувших, пішов назад до магазину, заздалегідь справнісінько вирахувавши з оливцем у руках різницю по курсу.

— Маєте ще 2 мільярди — сумно сказав він.

— Ви, очевидно, не читали останнього бюлетеня — не менш сумно поправив господар крамниці: — марка знову впала. З вас належить не 2, а 4 мільярди.

Не маючи таких коштів, Ганс Мюлер, як чесний німець, мовчки повернув підтяжки господареві.

Ось чому ввечері того самого дня поліція приставила до одного з участків громадянина німецької республіки Ганса Мюлера; його обвинувачено „в перебуванні в непристойному вигляді на вулицях столиці“.

Ось чому поведінка герра Шульце — повернімося до нашого оповідання! — не мусить викликати ні в кого найменшого здивування.

4. Плюс 50% на падіння марки

Герр Шульце, господар шиночка, не знав, що візитова картка — взагалі брехня, і що почування, які власник її накидає їй, дуже далеко відстоять від почувань дійсних.

Для герра Шульце важливим було, що візитова картка, знайдена під ранок біля столу останнього відвідувача, що вислизнув перед самим закриттям ресторану, не заплативши за 17 кварт пива і 3 порції сосисок, допоможе йому виправити

1.843.970.114 марок і 37¹/₂ пфенігів. Рахунки герра Шульце завжди славилися великою точністю.

Прочитавши на картці ім'я посла Великої держави, герр Шульце промовив „ого!“, але не почав пишатись цим, тільки вилаявся. Бо Велика держава не належить до числа друзів Німеччини; з тим більшим задоволенням герр Шульце склав рахунка на відповідну суму, підписав на низу

„плюс 50⁰/₀ на падіння марки“
й відправив власникові картки. Захищаючи свої поперті права, герр Шульце жодного підозріння не мав навіть, що робить вельми патріотичний вчинок, і що звичайна брехлива картка за його допомогою врятує його любу батьківщину.

5. Герр Шульце грошей не одержує

Пошту в посольствах читають секретарі.

Побачивши заадресований послові рахунок шиночка третього рангу на

1.843.970.114 мар. і 37¹/₂ пфенігів, секретар посольства Великої держави справно зробив копію, заховавши її до спеціальної скрині столу. Зробив це він не з меншим задоволенням, ніж герр Шульце писав рахунок, бо копію треба було прикласти до чергової таємної доповіді, що піде в міністерство. А в записній книжці секретар черкнув:

„Не забути: посол вештається по шиночках. Відповідальність політичного моменту. Ствердження доповіді № 4711“.

Посол Великої держави довго, мовчки й уперто чухав лоба, розглядаючи рахунок з усіх боків. Потім пробував пригадати, в котрому фракту він був вчора ввечері. Пригадавши та витягнувши з його задньої кешені шовкову панчошу одної берлінської дами, з якою він був увечері, посол знову довго, мовчки й уперто розглядав рахунок. Остаточо пересвідчившись, що він не міг бути в шиночку герра Шульце й заборгувати там 1.843.970.114 марок і 37¹/₂ пфенігів, посол позіхнув і кинув рахунок.

---

6. Зрадливий олівець

Як порядний німець, герр Шульце чекав виплати на рахунок три дні. Ущиплений у своїх матеріальних інтересах, він після цього строку склав нового рахунка й надіслав на ту ж адресу. Тому, що марка за три дні встигла солідно впасти — хай не забуває читач про цю особливість тієї доби — новий рахунок різнився від першого.

Одержавши рахунок для посла на суму 3.745.899.391 мрк. секретар посольства Великої держави знов справнісінько зробив копію і справнісінько накреслив в записній книжці два рядки:

„Nota bene. Посол знов вештається.
Момент не менш відповідальний...“

Посол знову довго, мовчки й уперто роздивлявся рахунок і чухав лоба. Потім почухав потилицю. Потім подзвонив черговому аташе. Черговий аташе подзвонив до міністерства, міністерство подзвонило до поліцай-президії, і через півгодини після отримання послом рахунка поліція уже наскочила в шиночок

герра Шульце, заарештувавши господаря, трьох кельнерів і 18 гостей.

Ще за півгодини в кабінеті хемії, рентгенології, дактилоскопії й антропометрії при поліцай-президії було встановлено, що в горішньому лівому ріжку карточки є справно витертий гумою напис олівцем. Бо на картці завжди пишеться, до кого її заадресовано, а міжнародні звичаї вимагають, щоб адресу писалося обов'язково олівцем, а не чорнилом.

Поліція встановила, що картку посла Великої держави, знайдену герром Шульце, було раніш заадресовано до посла Менш великої держави.

7. „Ja wohl!“ сказали всі, крім герра Шульце

— Ja wohl (я вооль — гаразд) — сказав міністр директорів поліцай-президії, потираючи руки: — хай вони тепер перегризуться. Натякнути конфіденційно обом посольствам!

— Ja wohl — сказав директор поліцай-президії, фотографуючи нещасну картку

й передаючи фотографію аташе міністерства.

— Ja wohl — сказав аташе міністерства, натякнувши про наслідки поліцейного слідства аташе кожного з обох посольств та побачивши, як у обох витяглися обличчя.

Але герр Шульце не сказав ja wohl. Висидівши належні три доби під арештом і знову засунувши за люстро повернуту йому картку, він сумлінно склав рахунок вже на суму 5.000.000.000 марок і надіслав до посла Менш Великої держави.

Герру Шульце рано було говорити ja wohl, бо грошей за 17 кварт пива й 3 порції сосисок він ще не одержав.

8. Ніхто нікого не приймає

Три рахунки (один безпосередньо від герра Шульце і два через посольство Великої держави), фотографія нещасної картки й оповідання аташе — цього було досить, щоб посол Менш великої держави негайно вскочив в авто. Але посол Великої держави не прийняв посла Менш великої держави.

Посол Менш великої держави був цим вельми ображений, бо він чудово пам'ятав, що в шиночку герра Шульце не був ніколи. Негайно шифрованою телеграмою він доповів про образу в міністерство закордонних справ своєї держави.

І тому, коли другого дня посол Великої держави, акредитований при уряді Менш Великої держави, заїхав у якійсь справі до її міністерства, його теж не прийняли. Так водиться в дипломатії: образа за образу, хоча цей посол нічого не міг знати про випадок із візитовою карткою й навіть ніколи не був в Берліні.

9. Ноти

„...зазначаючи своє поважання шановному посольству Великої держави, посольство Менш великої держави повідомляє, що ні в яке листування в даній справі воно вступати не буде, аж до одержання сатисфакції в звязку з відмовленням п. посла Великої держави прийняти п. посла Менш Великої держави...“

„...у свою чергу не може нічого відповісти аж до одержання сатисфакції в звязку з тим, що чини посольства Менш великої держави користувалися візитовими картками п. посла Великої держави. При цій нагоді посольство Великої держави прòсить посольство Менш великої держави прийняти свідчення в його глибокій...“

„...міністерство не може прийняти пропозиції про участь в конференції аж до встановлення нормальних взаємин між п. п. послами Менш великої держави й Великої держави в Берліні...“

10. Держави сваряться, а герр Шульце грошей не отримує

Читача належним чином просвітили уже передові статті газет, і тому автор не мусить йому натякати, що в кожній буржуазній країні, навіть серед капіталістів нема повної одностайности. Ясно, що ті з капіталістів Менш великої держави, для яких не була вигідною різка

політика Великої держави в справі відбудови Європи, зробили все можливе, щоб поглибити конфлікт і досягти розриву. Таким самим чином ясно, що ті з капіталістів Великої держави, для яких не була вигідною миролюбна політика Менш великої держави в тій самій справі, теж зробили все можливе, щоб поглибити конфлікт і досягти розриву.

Ось чому Менш велику державу було кинуто в обійми Північного й Південного королівств і ось чому перервалася кар'єра диктатора Великої держави.

А герр Шульце грошей не отримав. Про його в гарячці сварок і конфліктів забули. І візитова картка дипломата аж до цього часу стирчить за люстром великої залі його шиночку.

11. Третій камердинер засмутився, але не на довго

Ну, от! Автор левде не забув сказати про те, як засмутився Жорж Мусліно, третій камердинер посла Менш великої держави.

Жорж Мусліно писав додому до своєї укоханої Марго:

„Люба Марго!

Життя моє йде чудово. Суспільство у нас — найшляхетніше: маркізи, послы, графи й навіть стенографи. Вчора у мене був, наприклад, з візитом посол Великої держави. Надсилаю тобі на спомин його візитову картку...”

Скінчивши листа, третій камердинер щиро засмутився, не знайшовши в себе в кешені візитової картки посла Великої держави. Як молодий, безтурботний і до того ж меткий хлопець, третій камердинер був у такому стані не довго. Пройшовши до кабінету свого пана, він викрав із столу візитову картку радника посольства Південного королівства, справнісінько вичистив гумою написану в лівому горішньому ріжку адресу, зробив відповідну поправку в листі й разом із карткою надіслав його до своєї укоханої Марго.

ПРЕЗИДЕНТ І КІНСЬКА НІЗДРЯ

I. Про людину, яка думає, що вона потрібна

Приєм починається о 8 годині ранку. Кожний громадянин має право звернутися до президента з проханням або скаргою. Це ще не так страшно. Скаржитись взагалі нема звичаю. Палиця на два кінці — скарга. Але, за конституцією країни, кожний громадянин має право ввійти до палацу президента в призначені години та стиснути йому руку.

— Гальо, президенте! Як ся маєте? (тискання руки).

— Дякую, громадяніне! (тискання руки).

Над кінець прийому спеціальний урядовець Внутрішнього департаменту за допомогою відповідного струменту (патентовано) підтримує руку президента під лікоть — і президентові лишається

тільки стискати й розтуляти пальці. Техніка цієї геніяльної країни швидко досягне й того, що відповідний прибор (патентовано) буде сам стискати и розтуляти пальці правої руки президента.

Достатнім імпульсом до винаходу такої машини є й зростання релігійності в країні; в дні постів театри закриваються — і всі громадяни, що прагнуть приступних розваг, йдуть до палацу президента. Конституція — на їхньому боці. Візита до президента коштує тільки 10 центів — на чай швайцарові.

Після прийому — резолюції на проханнях і скаргах. Вони прості: „До відповідного департаменту. Прошу розглянути“. Так і пишеться: „До відповідного“... 500 резолюцій на день, 500 підписів... Конституція країни вимагає, щоб резолюції накладав президент власноручно. Президент — перший слуга конституції. Так сказано в ній же.

На щастя, президент привчився писати лівою рукою — і права поки що відпочиває. Але її чекає ще чимало праці — і за годину, на засіданні правління Співки духовної взаємодопомоги фермерів, і ще

за годину — на вернісажі Асоціації художників при правлінні республіканської партії. Дві промови, п'ять відповідей на привітання. Кожний співучасник зібрання вважає за свій обов'язок стиснути руку президента, руку, що керує країною, де 105 мільйонів населення і де непомірно зростає індустрія.

Великосильний „Ройль-Рольс“ спиняється на чверть години перед палацом президента, господар країни нашвидку обідає. Після обіда — поштива візита сталевого короля і дві-три поради. Президент прислухається до голосу некоронованих королів, президент охоче слухається його. Адже поради висловлені в такій побожній формі, адже вони такі розумні.

Пізніш — засідання центральної комісії помилювань. В руках президента — життя і смерть злочинця. Сьогодні президент незадоволений. В гумористичному журналі шарж на його й підпис:

„Вчора, підчас полювання, президент застрелив двох зайців, а третього помилював“.

— Їм не подобаються помилювання?
Добре.

І ліва рука твердо виписує:

— Відмовити. Відмовити. Відмовити.

Секретар поштиво нахилиється:

— Ось у цій справі, коли зволите пам'ятати, до нас... до вас заїздив містер...

Ім'я особи, що володіє контрольними пакунками 77% нафтової промисловости. Президент насторожується:

— Ага, пригадую. Значить, злочинець покався?

І над закресленим „відмовити“ ліва рука твердо виписує:

— Помилувати.

Ще дві-три промови, п'ять-шість відповідей на привітання, — і трудовий день скінчено.

Хрипить стомлений і запорошений „Ройль - Рольс“. Хрипить стомлений і запорошений президент. Але скільки спокою на його обличчі!

— Подумати тільки, Девіс, — говорить він до секретаря, — що є країни, що обіходяться без президента. Як вони живуть, бідолахи? Більшовики, наприклад?

— Ну, чого там про більшовиків... Це варвари.

Але президент — ліберальний.

— Не можна бути таким пристрасним, Девіс — м'яко дорікає він: — не у варварстві більшовиків справа. Їм, бачте, просто нема рації організувати лад у країні. У них система руйнацтва.

Авто тягнеться по порожніх улицах столиці.

— Президент — втілення демократизму. Вони демократизму страшенно бояться. І потім — ну, хіба знайдеться серед більшовиків самовіддана людина, що одна, без усякої користи для себе, візьме на свої барки такий тягар? — І під цим тягаром президент ледве плентається до опочивальні.

Світає. Напівроздягнений черговий секретар заглядає до опочивальні.

Президент сидить на стільці в повному парадному уборі.

— Містер президенте! Чому ви не лягаєте? Вже пізно.

— Ех, молодь! — добродушно посміхається президент, — це ви можете спати. А мені хіба можна? Я мушу керувати державою...

Але коли сон стулить стомлені очі на стомленому обличчі, — президент спить спокійно. Чесна праця й самозадово-

---

лення — найкраща гарантія тихомирного сну.

Завтра — новий трудовий день, тяжкий день самовідданої людини. Як би він помер — завмерло б все життя стомільйонної країни!

2. Злочин Арчибальда Чапмена

Провина Арчибальда Чапмена полягала зовсім не в тому, що він зробив грабунок зі зломом. Арчибальда Чапмена знають далеко поза межами країни за кваліфікованого взломника, за спеціаліста на чищення кас з патентованими запорами.

На 47 році свого життя й майже 30 — діяльності, коли покладений на чуже ім'я капітал уже перестрибнув число мільйонів, що опреділює собою в країні чесну людину, Арчибальд Чапмен, або „Кінська ніздря“, зробив нечувану помилку. Грабування палаців на 5 авеню, розвантаження цілої низки банкірських контор, навіть посягання на державний банк — все сходило „Кінській ніздрі“. Але Арчибальд Чапмен наслідився накласти

руку на капітали всевладної „Ікс і Ікс К°“.

Свою помилку „Кінська ніздря“ підкреслив: він підписав свою працю.

Коли банкір знаходив замість дверей солідного сталевого сейфу якусь безформенну дірку, а замість золотої готівки — витравлені на сейфі дві літери „А. Ч.“, — він знав, що тут працював „Кінська ніздря“. І в такому випадку звертатись до поліції було б безглуздим розкиданням часу й грошей. Всій країні відомо, що Арчибальд Чапмен — незловимий.

Але „Ікс і Ікс К°“ була іншої гадки. Візитова картка Кінської ніздрі, витравлена на трьох сейфах компанії, довела, що компанія не так уже всевладна. Неморальна людина, злодій, карний злочинець з 30-річним стажем, грабіжник, записаний в реєстраційні списки поліції більшості цивілізованих країн, — наважився повстати проти „Ікс і Ікс К°“, а значить проти законности, прав демократії, інтересів всієї держави.

До того ж, у наслідок розхитаного грабунком довір'я, акції Компанії впали на чотири пункти.

Потоптані інтереси вимагали помсти. Сам президент негайно підписав категоричну директиву директорові поліції. Закон почав діяти — і за тиждень незловимий Чапмен з'явився перед судом.

3. Події розгортаються

— 20 років каторжних робіт — сказав суддя.

Ніхто не ахнув. Компанія була досить всевладна, щоб закон став на захист її прав зі всією суворістю.

Можливо, що до суворої карі спричинився один інцидент. Він боляче ущипив самолюбство судді.

Коли судове слідство наближалось до кінця, підсудний попросив перерви.

— За 10 хвилин, — сказав він, — буде 8 година. Ви бачите, суддя, що я у візитці. За останніх років мені жодного разу не доводилося бути в суспільстві після 8 години вечора не в вечірньому туалеті. Я прошу дати мені змогу перебратися.

Публіка зааплодувала, а суддя почервонів. У цій демократичній країні над

звичайно схиляються перед усім аристократичним. Суддя був без піджаку й у підтяжках. Оплески публіки боляче вдарили по його самолюбству.

Підчас перерви в публіці билися об заклад: чи прийде Чапмен в смокінгу, чи в сюртуці? Кінська ніздра розбив надії обох сторін: на момент винесення присуду він був в чудовому фракці з чорним, ледве помітним, галстуком-мушкою.

Присуд розсердив Чапмена. Він побачив у цьому порушення закону — його злочин міг розцінюватись лише 3-річним тюремним ув'язненням, не більш. Міркування про моральний ущерб, якого зазнала компанія, законом не передбачено.

І тому, коли іронічно посміхаючись, полісмен нап'яв на засудженого наручники і підштовхнув його в спину, щоб вести в каторжну тюрму, звичайний спокій на хвилину зрадив Арчибальда Чапмена. Він з ненавистю зиркнув на полісмена.

Цього представника поліції знав Кінська ніздра. Оце ж він що - місяця,

---

що-першого числа, справно з'являвся на квартиру Арчибальда Чапмена, одержував для дирекції поліції зазначену суму й, поштиво козирнувши, зникав. Тепер цей грубиян знущається з людини, що годувала велику частину голівки столичної поліції.

Полісмен сміявся далі :

— Що, джентльмене, і фрак не допоміг? Запакували разом із фраком!

Арчибальд Чапмен мовчки підніс скуті руки й вдарив полісмена по голові. Потім довго, мовчки й уперто, бив його важкими наручниками, так само методично, як за допомогою свого удосконаленого шурупа свердлив сейфи. Бив аж доти, поки полісмен не звалився бездиханим трупом.

Арчибальд Чапмен не пробував утікати. Здерев'янівши він дивився на діло своїх рук. Другу помилку зробив він: убив людину. Він, що за 30 років не пролляв краплини крові, хоча б із власної пучки.

— Смертна кара! — твердо сказав суд через певне, точно встановлене законом, число годин.

---

4. Кінська ніздра захищає потоптаний закон

А ще через деяке число годин нечувана звістка стрясла всією країною.

— Арчибальд Чапмен, він же „Кінська ніздра“ не бажає каратися!

Завдяки моторному репортерові з газети одного тресту, що конкурує з „Ікс і Ікс К⁰“, ми маємо змогу відновити для історії сувору логику міркувань Кінської ніздрі:

— Мене закликають на електричний стілець? Чудово,—сказав Кінська ніздра репортерові,—закон треба виконати. Але той самий закон зобов'язує мене попередньо відсидіти 20 років за пограбування скарбниці „Ікс і Ікс К⁰.“ Через 20 років я охоче сяду на електричний стілець. Але закон треба виконати—я мушу відсидіти на каторзі. Жахливого порушення закону я не дозволю.

Тут автор змушений трохи змінити темп оповідання. Події пішли значно гарячковіш.

Застукали друкарські машинки репортерів, зацокали лінотипи, загуркотіли

ротації. Протягом кількох днів ім'я Арчибальда Чапмена не сходило зі шпальт газет. Вміщено його портрети у всіх виглядах, а коли не вистачило портретів — фотографії його „роботи“, в'язниці, де його тримають, тітки у-других, забитого полісмена.

Думки в газет поділилися. Преса компанії вимагала негайної кари на електричному стільці. Патріотична преса, посилаючись на закон, робила Кінську ніздрю захисником прав демократії. Юристи роз'яснювали, що за конституцією, найвищий ступінь кари не може поглинути найменшого, бо присуди винесено за злочини різного кшталту. Крім того, другий злочин зроблено після того, як Чапмен почав відбувати кару за перший, і відбування кари не може бути перервано.

Трести-конкуренти, скориставшись світляною рекламою, вміщували над будинком „Ікс і Ікс К^о“ карикатури на все небо. Було змальовано, як судді навколішках благають Кінську ніздрю сісти на електричний стілець. А Чапмен із непохитним обличчям відповідає: „Тільки через 20 р.“

Ку-Клукс-Клан обрав Арчибальда Чапмена на свого почесного голову, визнавши його за поборника прав демократії й законності. Уже підходив край першому з мільйонів Чапмена, який його адвокат вмілою рукою розподіляв серед трестів, газет і юристів. Боротьба розгорталась по всьому фронті.

5. Права президента

„Ікс і Ікс К°“ вирішила бити Кінську ніздрю його власною зброєю.

Законність? Право? „Ікс і Ікс К°“ вирішила поставити обличчям до обличчя Кінську ніздрю й того, хто втілює в собі право й законність.

— Містер президенте, — сказав секретар центральної комісії помилувань, — на черзі справа Арчибальда Чапмена.

— Ах, злочинець уже покався? — звиклим тоном сказав президент і накреслив: „Помилувати“.

На ранок газети сповіщали:

„Президент республіки, згідно з наданим йому від конституції правом, помилував Арчибальда Чапмена, звільнивши

його від відбування 20 - річної каторги. Навіть такий задубілий злочинець, як Кінська ніздря, амнестований”.

А ввечері нова сенсація вдарила по нервах країни.

Кінська ніздря вступив у боротьбу з президентом.

Кінська ніздря не визнав його права на винесення амнеції.

Дирекція тюрми заявила Арчибальду Чапмену:

— Президент звільнив вас од відбування каторги, скасувавши першого присуда. Другий присуд лишається в силі. Значить, вас цими днями покарають. Готуйтеся до електричного стільця.

— Значить, мене покарають на електричному стільці через 20 років, — спокійно відказав Арчибальд Чапмен.

А репортерам він сказав слова, що зворушили всю стомільйонову країну:

— За конституцією, помилювання дається тільки в разі прохання злочинця. Я не просив про помилювання. Раніш суд порушив закона, намагаючись мене скатувати, тепер порушує закона сам

президент, бо він не має права мене амнестувати. Я буду боротися з цим новим жахливим порушенням конституції.

Стомільйоновою луною рознеслася ця нахабна заява:

— Президент не має права!

27.193 дряпачі неба здригнулися 45 поверхами кожний. З 41 поверху великого будинку великої газети ці нахабні слова, пронісшіся по ліфтах, підземках, дротах, рейках експресів, хвилях радіо,— наповнили собою всю країну. Кожний фермер, рантьє, робітник читали потрясливу заяву про те, що

— в президента нема права!

6. Він думає!— і хай живе демократія

Вночі, коли гуркіт мільйонного міста стихає на 73% (точний підрахунок вже давно зроблено видатними статистиками), і президент повертається до своєї резиденції, стомлені секретарі лягають спати або розбігаються по нічних шиночках.

Він, велика людина, підпора країни, пильнує.

М'яка постіль не вабить. Треба керувати державою. Він думає. Замовкніть, телефони, не стукайте телеграфні апарати. Він думає.

Думає про гірку людську невдячність, про своє порушене право. Думає про конституцію; він її так свято пильнував, а вона тепер є знаряддям проти нього...

Завтра — тяжкий робочий день. Прийоми, тискання руки, промови, резолюції. Завтра — газети, юристи, парі: чи має президент право, чи ні?

І так зрозуміла принадлива думка:

А може... а може — відмовитися від боротьби, піти в демісію?

Але це тільки на коротку хвилинку. Через момент президентові робиться соромно за свою слабодушність:

— Піти? А хто ж буде приймати, тискати руки й писати резолюції: „До відповідної установи“... Де знайдеться ще така самовіддана людина?

І людина, яка думає, що вона потрібна, з полекшенням присуває до себе подушку.

Завтра, якщо буде потреба, Арчи-
бальда Чапмена скарають. Завтра, якщо
буде потреба, змінять конституцію, кар-
ний кодекс, тюремний статут. Демократія
мусить перемогти, а хто ж втілення де-
мократії, як не президент?

Велика людина спить спокійно.

КОРДОНИ, КОРДОНИ...

1. Німець - невмирака

Письменник старої школи написав би кримінальну повість, або мелодраму з назвою „Недопоховані“. Письменник нової формації зробив би з цього фільм на 2.400 метрів, одержав би під сценарій чотири аванси, а фільм потім з ідеологічних міркувань здали б до архіву.

Я, по - перше, не письменник, а по - друге, ніякої школи в мене нема. Розповідаю отак, як про це вчитав у німецьких газетах.

Дехто з німців уже звик до Версалю, що заборонив їм жити, дихати та взагалі існувати на німецькій же території. Такі німці, через свій патріотизм, не ходили на плєбісцит :

— Чорт його, мовляв, забирай! Хай і свої царі обдирають, коли чужі республіки нас обідрали...

А дехто з німців ще ніяк не звикне:
— Як же воно так? І німецьке --- і щоб
не німецьке?

Один такий німець пішки почимчикував з Німеччини в Чехословаччину.

Це не надто сильно сказано: з одної країни в другу — і пішки. Але та друга країна починалася в тому самому провінціальному місті, що його три вулиці Версаль визнав за німцями, а чотири — за чехами.

Переходячи одною з тих семи вулиць, німець упав. І вмер од розриву серця.

Ніякого злочину в тому з його боку не було. Ні передвоєнні, ані повоєнні закони не забороняють людині, навіть переможеної національності, вмирати там, де його застукає смерть.

Та провина німця була в іншому. Вмираючи, він упав на кордоні двох республік. Голова й груди в Чехословаччині, живіт і ноги в Німеччині.

Вмер німець і лежить. Яка мертвякова доля? „Помреш — поховають“. Еге, жодна країна ховати не хоче!

— А може він живий? — хитро питають чехи, — знаємо ми цих німців!

— Та як же він не вмер—одказують німці—ось ще він у вас головою в пісок зарився... Можете серце помацати — не стукає.

— Е, в тих німців серце... А може він ногами ще дригає?

— Ось же, бачите, не ворухиться.

Чехи сердились:

— Що бачите, що бачите? Не маємо права ми бачити через кордон. Ще поскаржитесь, що ми в ваші внутрішні справи втручаємось...

Німець лежав непохований. Чехи стали на формальний бік.

Коли пішла чутка про приїзд до Чехословаччини якоїсь міжнародньої комісії, чехи злякалися:

— Приїдуть, а тут усякі непоховані німці лежать...

Звернулись до німців:

— Ну, поховаймо вже того німця, чи що?

Але німці тепер почали вже й собі хитрувати:

— А може він ще не вмер? Наша половина лежить спокійно, а от про вашу нам нічого невідомо... Нам же Версаль заборонив цікавитись становищем у деяких місцевостях Німеччини...

Почали чехи присягатись, що й серце не б'ється й очі виклювано, так де там! Супротивники рішуче стали на формальний бік.

Німця було визнано за живого.

А коли людина живе, то, крім неприємностей, в неї нічого не буває. Там податку не заплатив, там від громадських обов'язків ухилився, там позов на тебе подано. І кінець - кінцем: штраф! штраф! штраф! Щастя, що нема в німців ще аліментарних звичок...

Лежить непохований німець, а на його оповістки за оповістками сипляться: плати, небоже!

Але штрафи - то й врятували. Спадкоємці німцеві не могли поділити спадщини. Та й спадщини, власне, жодної не було: адже небіжчик не вмирав. Чекали собі родичі, хай, мовляв, набігають проценти на німцевий капітал. Коли німця гробаки з'їдять, тоді й посвідчення про смерть одна якась поліція дасть.

А тут штрафи. Загрозило спадщині катастрофічне зменшення, вартість її стала падати з швидкістю франка (злогого, ліри, леї — залежить од дня, коли ви

читатимете). Родичі злякалися, приїхали, підмазали обом поліціям — і німця визнали нарешті небіжчиком. Було це лише за 40 день після його трагічної смерті. Так запевняють німецькі газети.

Думаєте, на цьому скінчилося? Поклали, мовляв, у труну, дали замість свічки оповістку про штраф — та й все? А штрафи хто платитиме?

Німецький уряд — ой, розумний уряд: — Посвідчення про смерть видано 1 червня, а останній раз податки небіжчик платив 20 квітня. А ну, платіть ще за 40 день!

2. Хитруватий англієць

Жив собі один англієць у маєтку на кордоні Англії й Шотландії. Здавалося б, одне могутнє королівство, яка різниця? Так ні: в Англії одні податки, в Шотландії інші. Образливо було англійцеві: одною ногою живе в Англії, другою в Шотландії, а податки плати за англійськими ставками. Переніс він свою резиденцію на шотландську частину маєтку.

Тільки почав хитрий англієць рахувати прибутки, як нова неприємність: в Шот-

---

ландії збільшили якийсь податок. Хитрюга переїхав назад до англійської частини.

Тут і почалися перегони. Забігав шотландський англієць з податками навипередки. Тільки податок з Англії до його,— він до Шотландії. Дожене шотландська пеня— хитрун до Англії.

Стомився бігаючи; розсердився— і поставив своє ліжко на кордоні:

— А ну, беріть мене!

Був такий писар у нашій волості. Прокрався щось, селяни спіймали й повели топити в ставу. Видерся він од них, втік до волости, оточив себе „Сводом законів“ і кричить:

— Ось вони — закони! А-ну, підступіть тепер!

Селяни перед законами відступили.

Відступив перед власними законами й уряд єдиного королівства. Наш англійський шотландець тепер не платить податків ні в Англії, ні в Шотландії.

3. Земний рай

У Сполучених Штатах що штат — то закон. В одному можна не вірити в бога— в другому— рішуче забороняється

безвір'я. Є штати, де законом точно встановлено, які завдовжки мусять бути жіночі спідниці.

Один тільки закон спільний для всіх штатів—закон визиску й гноблення трудящих.

Ша, тут агітації й пропаганди ідей Комінтерну не буде. Американським банкірам не доведеться нашу книжечку демонструвати, як зразок ганебної демагогії більшовиків і втручання у внутрішні справи Штатів.

Навпаки! Хочу підкреслити, що й буржуазію в Америці гноблять. У Сполучених Штатах досить важко одержати розвода. Одружився — і кришка тобі! За великі гроші можна добитися розводу, але процедура тягнеться роки.

І є маленька держава в Центральній Америці, така собі Гватемала, чи Венецуела. Бюджет в тої держави... режим економії торкнувся навіть пасів, що ними підперезуються урядові особи: їсти нема чого. Уявіть собі — державних переворотів щось уже років з десять не було через брак коштів на них.

Економіка? На одних бананах не проживеш. За жменю бананів більш копійки

не дають. Курорт? Хто поїде до Гватемали? Жарко.

І один гватемальський реформатор зробив геніяльний винахід.

Видали закона:

— По-перше, громадяни Гватемали мають право розводу без усяких формальностей та ще й негайно по висловленні бажання.

— По-друге, кожний, хто проживе в Гватемалі не менш місяця, вважається за повноправного громадянина країни.

Мандрівники кажуть, що за короткий час Гватемали не пізнати. Паперові гроші зникли з обігу. Скрізь золото. Директор держбанку раніш ходив босий, а тепер одержав змогу втікти до Європи й навіть купив собі маєток у Франції та три заводи в Німеччині. Уряд не розсердився: це ж доказ добробуту країни; в нещасній розграбованій Австрії, наприклад, не втечеш, бо нема з чим тікати.

В чому річ? А в тому, що всі американські мільйонери, яким набридли їхні жінки, посунули лавою до Гватемали.

Проживе місяць — і вільна людина.
А скільки за цей місяць грошей зали-
шить у Гватемалі отой мільйонер?

Країна живе, міністри товстішають,
перевороти — що - місяця. Добробут!

БРІЯН, БРІЯНА, БРІЯНОВІ...

Коли довго не буває у Франції міністерської кризи, француз, звичайний собі французький громадянин, починає нудитись. І те йому болить, і те свербить, і шлунок не травить, і світ не в світ.

Нудьгує француз, забуває навіть своєчасно різати купони з облігацій і рент.

А невблагана статистика через певний час нотує зменшення проценту приросту населення та падіння по належних діяграмах кривої споживання шампанського. Старанно ховає цю статистику французький уряд од пильного ока американських доброзичливців, але тих не одуриш... І зрештою все господарство чудової Франції йде в нівець.

І не можна сказати, щоб тут спонукав французів якийсь потяг до кращого: за хорошим, мовляв, чоловіком і жінка молодіє. Вже не буде так добре, як

було. Тут друге: хоч гірше, аби інше.

Одного ранку француз розуміє, в чому річ:

— Так це в нас давно не падав кабінет, ось воно що!

Ліки знайдено. Кабінет кориться суворій необхідності — і криза починається. Бріян падає ввосьме (а може, вдев'яте).

Підчас кризи понуре обличчя французького громадянина запалюється вогнем, палахкотить, сяє. Безпристрасна статистика знов нотує (звичайно, протягом певного часу): збільшення приросту людности на $0,001\%$, збільшення споживання шампанського на 189% . Американський доброзичливець записує в блокноті (між нотаткою про купівлю трьох трестів і видатками на коханку):

— Нота бене. Подумати, чи не можна буде в 1947 р. дати Франції позику.

Поліційні рапортички нотують:

— 1.047.989 відвідань громадських ретирадів замість 547.989 минулого місяця.

Шлунок французького громадянина травить добре — і без сприяття відповідних ліків.

Мосье Деляру міркує:

— Добре, що криза, бо засидівсь таки цей кабінет! Всіх родичів міністри повлаштували, навіть людям з ворожїї партії почали теплі місця роздавати, бо своїх не стає. Засиділись!

Та надходить отой критичний момент кризи, коли треба новий кабінет скласти — і радісне обличчя французького громадянина починає губити рожеву фарбу.

— Кого ж на прем'єра?

— Ну, кого... Бріяна, звичайно. Хто ж більш надається?

— Чекайте, то він же як раз і подавсь у демісію... Незручно його знову.

— Ах так! Дійсно. Ну, тоді кого ж?

— Треба такого, щоб великий політичний досвід мав. І довір'я урядової партії.

— О, є в нас такий.

— Хто?

— Бріян. Ах, вибачте... Ну тоді кому ж доручити кабінет?

— Не забудьте й про фінанси. Щоб Америка довіряла.

— О, так це тоді, знаєте, кому?

— Ну?

— Бріянові...

— Тфу!

Балакають два непмани. Не в Парижі, а в Харкові.

— То ви кажете, що в Одесі нема чесних крамарів. А хочете, я вам зараз тисячу назову?

— Прошу.

— Ну, от. По - перше: Абрамович!

— Далі.

— Далі? По - друге... Ну, Абрамович!

— Почекайте, ви вже називали його.

— Ах, я вже називав. Вибачте. Почекайте, зараз. Щоб у Одесі не було чесних крамарів? Зараз, зараз.

— Ну, кажіть.

— Чесних щоб не було? От, ще єсть в Одесі... Абрамович!.. Ах, я вже говорив. Чесних крамарів з Одеси?..

Після павзи:

— Послухайте, а з Миколаєва можна?

І коли після кризи, що не тягнеться довш од певного, традицією освяченого часу, приходять знову до влади Бріян, французький громадянин починає так само нудьгувати. Все як було.

Американський доброзичливець рішучим ударом викреслює зі свого блокноту нотатку про можливість позики для Франції в 1947 р.

Шлунок французького громадянина знову не травить.

О Г Л А В

	Стор.
Візитова картка дипломата	3
Президент і Кінська Ніздря	21
Кордони, кордони	38
Бріян, Бріяна, Бріянові .	47

**БІБЛІОТЕКА
„ЧЕРВОНОГО ПЕРЦЮ“**

ДРУКУЄТЬСЯ:

Чечв'янський — Гуморески

✓ Аркадій Любченко № 2002

Остап Вишня — Гуморески

О. Слюсаренко -- Література на гачку

АДРЕСА ВИДАВНИЦТВА:

**РОБІТНИЧА ГАЗЕТА
ПРОЛЕТАР**

м. Харків, Сумський пров., № 5

2134-36

Ціна 20 коп.

302-08

Вимагайте бібліотеку

== „ЧЕРВОНОГО ПЕРЦЮ“ ==

у всіх залізничних кіосках, кіосках контрагентства друку та в газетчиків

2517

Арх
8